

Sykepleien

ETIKK

Jeg egner meg ikke som veileder – må jeg?

Sykepleiere i Norge er forpliktet til å veilede studenter. Selv om noen kan ha gode grunner til å slippe, finnes det ingen reservasjonsrett.

[Rådet for sykepleieetikk](#)

[Etikkspalten](#)

[Veiledning](#)

[Sykepleiestudent](#)

FAKTA

SPØR OM ETIKK Har du et spørsmål om etikk? Send oss en [e-post](#).

[Rådet for sykepleieetikk](#) er et uavhengig organ i Norsk Sykepleierforbund. Sykepleien vil i denne spalten publisere et utvalg av etiske spørsmål og dilemmaer som etisk råd har mottatt. Tekstene er anonymisert.

Sykepleier Maria har sendt inn et spørsmål til Rådet for sykepleieetikk:

«Hei! Jeg lurar på om det er veiledningsplikt i Norge? Jeg har bachelor i sykepleie fra et annet europeisk land og begynte å jobbe som sykepleier i Norge for fire år siden. For cirka ett år siden begynte jeg å jobbe ved en kirurgisk avdeling ved et universitetssykehus, og jeg trives godt med jobben. Men nå vil avdelingslederen min at jeg skal være veileder for en sykepleierstudent, og det stresser meg».

Maria føler hun fortsatt har nok med å håndtere språket, prosedyrene og alle rutinene i avdelingen. Det er mye som krever oppmerksomhet og konsentrasjon. Veiledning av studenter er også nytt for Maria, og hun er redd hun ikke vil være i stand til å gi god opplæring og veiledning. Maria skriver at hun kan godt være veileder av og til, men ønsker ikke å ha hovedansvaret. Hun tar derfor kontakt med Rådet for sykepleieetikk fordi hun lurar på om det er et krav at alle sykepleiere må være veiledere for studenter, eller om det kan gjøres unntak for dem som ikke føler seg egnet til rollen. Hun avslutter brevet med at hun «ønsker å utføre

jobben min som sykepleier på best mulig måte uten å føle presset som veilederrollen medfører».

Rådet svarer

Noen ganger er det være vanskelig å si hva som er det etiske dilemmaet i saker som sendes til rådet. Det er ikke alltid lett å vite om det faktisk er et etisk dilemma eller bare et etisk problem – og om [SME-modellen](#) (en strukturert metode for etisk refleksjon, utviklet av Senter for medisinsk etikk) er riktig å bruke.

I denne saken brukte vi modellen som mal for diskusjonen. Vi formulerte spørsmålet fra Maria som et etisk problem: Er det riktig å kreve at alle sykepleiere skal være veiledere for sykepleierstudenter?

Sykepleierens plikt til å veilede

Sykepleierstudenter trenger veiledning i praksis og bør veiledes av sykepleiere med god faglig kompetanse. Det er derfor en tydelig forventning både fra arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonene om at sykepleiere i Norge tar på seg veilederansvar for studenter. Selv om det finnes gode grunner for å ønske fritak fra hovedansvaret for studentveiledning, eksisterer det ingen reservasjonsrett mot å ha et slikt ansvar. Spesialisthelsetjenesten har dessuten en lovpålagt plikt til å sørge for utdanning og opplæring av helsepersonell, jamfør [spesialisthelsetjenesteloven](#).

Våre [yrkesetiske retningslinjer](#) understreker også denne forpliktelsen. I punkt 2.15 heter det at *sykepleieren ivaretar et faglig og etisk veiledningsansvar overfor studenter og i kollegiet*.

Arbeidsgiver og utdanningsinstitusjon har et ansvar

Arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonen har et ansvar for at studenten får den veiledningen hen har krav på. [Forskrift om nasjonal retningslinje for sykepleierutdanning](#) paragraf 23 poengterer om praksisstudier at:

- Utdanningsstedet skal utarbeide en samarbeidsavtale med praksisstedet.
- Avtalen skal beskrive hva studentene skal lære i praksis og hvilke aktiviteter som skal bidra til at de når målene.
- Utdanningsinstitusjonen skal gi opplæring i veiledning, og partene skal sammen lage en plan for hvordan opplæringen skal gjennomføres.

Sykepleiere har mulighet til å få opplæring og veiledning i å veilede studenter, som er en sentral del av yrket. Punkt 2.6 i de yrkesetiske retningslinjene understreker viktigheten av å være bevisst sin rolle, kjenne egne grenser og søke veiledning ved behov. Profesjonalitet innebærer å være rollemodell og bidra til studenters læring i praksis.

For å skape et godt læringsmiljø må arbeidsgiver legge til rette for opplæring og støtte i veiledning. [Arbeidsmiljøloven paragraf 4-2](#) pålegger arbeidsgiver å gi ansatte mulighet til faglig

ansvar og innflytelse. Når sykepleiere får god veiledningskompetanse, styrkes praksis både for studenter og arbeidsplass.

Spørsmålet var om det er riktig å kreve at alle sykepleiere skal være veiledere. Rådet mener ja – det er en yrkesetisk plikt. Samtidig har arbeidsgiver og utdanningsinstitusjon ansvar for å sikre at sykepleiere får nødvendig opplæring i veiledning.

Det finnes ulike handlingsalternativer

Når rådet bruker SME-modellen, er det i det siste trinnet i prosessen det er mulig å finne handlingsalternativer. I denne saken foreslo vi følgende for sykepleier Maria:

Forventningsavklaring: Maria skriver at hun ikke nekter å ha student, men at hun ikke ønsker å ha hovedansvaret. Det er et godt utgangspunkt for en dialog og samarbeid med nærmeste leder: Hva skal til for at hun kan påta seg veilederansvar? Kan en gradvis tilnærming til veilederrollen være mulig? Kan det være to sykepleiere som deler veilederansvaret for en student?

Mentorordning for veiledere: Kan avdelingsledelsen organisere en mentorordning eller sykepleiefaglig veiledning for sykepleiere som skal være veiledere?

Veilederkurs/utdanning: Utdanningsinstitusjonen har plikt til å tilby opplæring til sykepleiere som skal være veiledere. Det finnes også e-læringskurs på [Kompetansebroen](#).

Å være veileder stiller krav til oss som sykepleiere, men det gir også faglig påfyll. Gjennom veiledning av studenter kan vi reflektere over egen praksis, sette ord på vurderinger og oppdatere oss på ny kunnskap. Når vi deler erfaringer og veileder med faglig bevissthet og trygghet, utvikler vi både studentene og oss selv.

Illustrasjon: Monica Hilsen